

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ
ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

1(1) 2018

Երևան - 2018

Հրատարակության և երաշխավորել
ԵՊՀ գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Ղազինյան

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Ս. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան

Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուրյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիրբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Գ. Բ. Դանիելյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Ս. Գ. Մեղրյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝
ՀՀ, 0025, Երևան,
Ալեք Մանուկյան 1,
ԵՊՀ իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.y-su.am
publishing.y-su.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 32.625 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2018
Հանձնված է տպագրության՝
20.04.2018

ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Արթուր Վաղարշյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹՎՈՐՄԱՆ ՓՈՐՁԸ ԵՎ ԱՐԴԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՍԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳԱՅԻՆ
ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ 7

Վիկտորյա Օհանյան

ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ
ՄԻՋՃՅՈՒՂԱՅԻՆ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱԼ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԸ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 21

Տարոն Միմոնյան

ԻՐԱՎԱԲԱՆԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ XXI
ԴԱՐՈՒՄ. ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 34

Варг Геворкян

К ВОПРОСУ О МЕХАНИЗМЕ ВЛАСТИ КАК О СТРУКТУРНОМ
ЭЛЕМЕНТЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ОБЩЕСТВА 46

Գևորգ Դանիելյան

ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԱԶԳԱՅԻՆ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ 58

Վարդան Այվազյան

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՍԵՄԱՏԵԽՆԻԿԱՆ.....78

Անահիտ Մանասյան

ԿԱՅՈՒՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐԴԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱ-
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ 95

Ռուստամ Մախմուդյան

ԵԶՐԻՆԵՐԻ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ԵՂԵՌՆԻ
ՄԻՋԱԶԳԱՅՆՈՐԵՆ ԶՃԱՆԱԶՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 111

Հասմիկ Ենգոյան

2016 թ. Դեկտեմբերի 16-ի «ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՈՎ
ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՀՀ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԱՐԿՄԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ.....130

Рита Арустамян	
ФУНКЦИЯ ОХРАНЫ ПРАВ И СВОБОД ГРАЖДАН И ИХ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПЕРЕД ОБЩЕСТВОМ	138
Դավիթ Հակոբյան	
ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ, ԴՐԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԱՄՐԱԳՐՈՒՄԸ.....	154
Լիպարիտ Մելիքջանյան	
ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՍԵՐՎԻՏՈՒՏԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ.....	166
Արսեն Թավադյան	
ԱՆՎԱՎԵՐ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	176
Ռաֆիկ Գրիգորյան	
ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐԿԻ ՎԱՂԱԺԱՄԿԵՏ ՍԱՐՄԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	189
Արա Գաբուրյան	
ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾՈՎ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՆԱԽԱՏԵՍԵԼՈՒ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ.....	203
Աննա Մարգարյան	
ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ ՇԵՂՎՈՂ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ	213
Тигран Симонян	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ, ГОСУДАРСТВЕННО- ПРАВОВЫЕ, ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ И ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ МЕРЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ МОЛОДЕЖИ.....	234
Սամվել Դիբրանյան	
ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԷԱԿԱՆ ԽԱԽՏՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԲԵԿԱՆՍԱՆ ՀԻՄՔ	262

Վահե Ենգիբարյան

ԴԱՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ ՀՀ
ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....276

Տաթևիկ Սուջյան

ԱՆՁԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԳԱՂՏՆԻ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՐՊԵՍ ԱՊԱՑՈՒՅՑ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 296

Արմեն Հովհաննիսյան

ՆՈՐ ԵՐԵՎԱՆ ԵԿԱԾ ԵՎ ՆՈՐ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐՈՎ ԲՈՂՈՔ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԻ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ
ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ.....314

Սերգեյ Մարաբյան

ԱՆՉԱՓՈՒՄԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԴԱՏՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԿԱՄ ՊԱՏԺԻՑ
ԲՆՈՒՅԹԻ ՀԱՐԿԱԴՐԱՆՔԻ ՄԻՋՈՑ ԿԻՐԱՌԵԼՈՎ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ

ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ.....326

Հրայր Ղուկասյան, Անահիտ Հարությունյան

ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ
ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՏԱԿՏԻԿԱԿԱՆ ՀՆԱՐՔՆԵՐԻ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ
ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ.....352

Գուրգեն Ներսիսյան

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹՈՒՄ ՄԵՂԱԴՐՅԱԼԻ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....375

Սերգեյ Մեղրյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԻԾԸ,
ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ
ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԸ.....395

Վահե Հովհաննիսյան	
ՈՂՋԱՄԻՏ ԺԱՄԿԵՏՈՒՄ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	430
Վարդուշ Եսայան	
ՀԱՅՑԱՊԱՀԱՆՋԻ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ	
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	445
Վահագն Դալլաքյան	
ՀԱՅՑԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....	458
Օլիմպիա Գեղամյան	
ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՎԵՃԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՐՏԱԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ՈՐՈՇ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	472
Տիգրան Խաչիկյան	
ԵՍՏՄ ՄԱՔՄԱՅԻՆ ՕՐԵՆՄԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ «ՄԱՔՄԱՅԻՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ ՄԻՋԵՎ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ	484
Հեղինե Գրիգորյան	
ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ	496
Անի Սիմոնյան	
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	513

**ՄՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐԿԻ ՎԱՂԱԺԱՄԿԵՏ ՄԱՐՄԱՆ
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

Ռաֆիկ Գրիգորյան
*ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի ասիստենտ,
իրավաբանական գիտությունների թեկնածու*

Սպառողական վարկի կարգավիճակը ամբողջ աշխարհում տարբերվում է այլ վարկատեսակների կարգավիճակից: Դա հիմնականում պայմանավորված է պետության համար այդ վարկատեսակով կարգավորվող հարաբերությունների կարևորությամբ: Հայաստանի Հանրապետությունում 2008 թ. հունիսի 17-ին ընդունվեց օրենք «Սպառողական կրեդիտավորման մասին»¹, որով իմպերատիվ կարգավորումներ նախատեսվեցին մի շարք հարաբերությունների համար, որոնք մինչ այդ կարող էին թողնվել բանկերի և սպառողների միջև կնքվող պայմանագրային կարգավորմանը: Գաղտնիք չէ, որ այն դեպքերում, երբ օրենսդրությամբ նախատեսված չեն հստակ իմպերատիվ նորմեր, և լայնորեն չեն գործում սպառողների հետ հարաբերություններում անարդար պայմանների չկիրառման կառուցակարգերը², հաճախ են հանդիպում սպառողների իրավունք-

---

¹ Տե՛ս «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենք (հոդվածում այսուհետ կօգտագործվի որպես «Օրենք»), ՀՀՊՏ 2008.07.23/47(637) ընդունված 17.06.2008 թ., ուժի մեջ մտած՝ 23.01.2009:

² «Անարդար պայմանների» չկիրառման օրենսդրության համար հիմնաքարային է հանդիսանում 1993 թ. ապրիլի 5-ին ԵՄ-ի կողմից ընդունված թիվ 93/13/EEC դիրեկտիվը՝ Unfair terms in consumer contracts: Դիրեկտիվը վերաբերում է միայն սպառողների հետ կնքված պայմանագրերին և անարդար (unfair) է համարում այն պայմանը, որը ի վնաս սպառողի զգալի անհավասարություն է առաջացնում կողմերի իրավունքների և պարտականությունների մեջ: Դիրեկտիվը սահմանում է, որ «անարդար» կարող է որակվել միայն այն պայմանը, որը պայմանագրի կնքման ժամանակ արդեն իսկ կազմված է եղել և չի բանակցվել սպառողի հետ: Դիրեկտիվի 6-րդ հոդվածը սահմանում է, որ պետությունները պարտավոր են հետևել, որ սպառողների հետ կնքվող պայմանագրերում տեղ գտած անարդար պայմանները կիրառություն չունենան, իսկ պայմանագրերը հնարավորության դեպքում շարունակեն գործել մնացած մասով: ՀՀ օրենսդրությամբ անարդար պայմանների

ների խախտման դեպքեր: Սպառողական վարկը ընդգրկում է բոլոր այն վարկերը, որոնք տրվում են ոչ ձեռնարկատիրական նպատակով՝ անձնական, ընտանեկան, տնային կամ այլ օգտագործման համար ապրանքների, ծառայությունների կամ աշխատանքների ձեռքբերումը ֆինանսավորելու նպատակով: Ընդ որում, 21.12.2015 թ. Օրենքում կատարված փոփոխության ուժով որպես սպառողական վարկ որակվեցին նաև մինչև 2.000.000 ՀՀ դրամ գումարի չափով և (կամ) դրան համարժեք արտարժույթով տրամադրված գյուղատնտեսական նշանակության վարկերը¹:

«Սպառողական կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածը սահմանում է. «1. Սպառողն իրավունք ունի կրեդիտավորման պայմանագրով ունեցած պարտավորությունները ժամկետից շուտ կատարել (մարել)՝ անկախ այն հանգամանքից, թե նման իրավունք կրեդիտավորման պայմանագրով նախատեսված է, թե ոչ:

2. Սպառողի կողմից կրեդիտավորման պայմանագրով ունեցած պարտավորությունները ժամկետից շուտ կատարելու (մարելու) դեպքում համամասնորեն նվազեցվում է **սպառողի կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը**:

3. Սպառողի՝ սույն հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերով նախատեսված իրավունքը սահմանափակող, ինչպես նաև սույն հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված պատասխանատվության միջոցներ սահմանող համաձայնությունն առ ոչինչ է:

4. Սպառողի՝ սույն հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերով նախատեսված իրավունքն իրականացնելու դեպքում կրեդիտավորողը չի կարող կիրառել պատասխանատվության միջոցներ (տուժանք կամ սպառողի վիճակը վատթարացնող ցանկացած այլ միջոց):»

Վերը նշված հոդվածով սահմանվում է սպառողական վարկի հիմնական երաշխիքներից մեկը, որով սպառողը իրավունք ունի վճարել վարկը ժամկետից շուտ և չկրել այն բոլոր ծախսերը, որը նա

չկիրառման կամ փոփոխման կառուցակարգ նախատեսվել է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 444-րդ հոդվածով միանալու պայմանագրերի համար:

¹ Տե՛ս «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք, ՀՀՊՏ 2016.01.13/2(1182), Հոդ. 6, ընդունված 21.12.2015 թ., ուժի մեջ մտած՝ 23.01.2016:

կկրեր, եթե պայմանագրի գործողությունը շարունակվեր մինչև վերջ: Ընդ որում, այս կանոնը հատուկ կանոն է, իսկ ընդհանուր կանոնը, որը սահմանված է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 880-րդ հոդվածի 2-րդ մասով, նախատեսում է, որ տոկոսներով տրամադրված փոխառության գումարը կարող է վաղաժամկետ հետ վերադարձվել միայն փոխատուի համաձայնությամբ, եթե այլ բան նախատեսված չէ օրենքով կամ փոխառության պայմանագրով:

Վարկի վաղաժամկետ վճարման իրավունքը վերաբերում է ինչպես ամբողջ վարկին, այնպես էլ վարկի գումարի մի մասին: Այսինքն՝ սպառողը իրավունք ունի ժամկետից շուտ վճարել թե ամբողջ վարկի գումարը, թե՛ դրա մի մասը, որի դեպքում նույնպես անձը իրավունք ունի ստանալ կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի նվազեցում: Սպառողի համար այդպիսի իրավունք գործում է նաև Եվրոպական միության երկրներում, որը սահմանված է 2008/48/EC ԵՄ դիրեկտիվով¹: Ընդ որում, 2008/48/EC ԵՄ դիրեկտիվի 16-րդ հոդվածը, ի տարբերություն «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի, մասնավորեցնում է, որ սպառողն իրավունք ունի ցանկացած ժամանակ վարկը վաղաժամկետ մարել ինչպես ամբողջությամբ, այնպես էլ մասամբ:

Վարկի վաղաժամկետ վճարման իրավունքը ընձեռված է սպառողին անկախ նրանից՝ այն պայմանագրով սահմանված է, թե ոչ: Սակայն մյուս կողմից վարկի վաղաժամկետ վճարման իրավունքը համարվում է պայմանագրի էական պայման և պետք է ներառված լինի սպառողական վարկի պայմանագրում՝ «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 6-րդ կետի ուժով: Այսինքն՝ օրենքը մի դեպքում որպես պայմանագրում առնվազն ներառվող պայման է նախատեսում վարկի վաղաժամկետ վճարման իրավունքի նախատեսումը, իսկ մյուս դեպքում նշում է, որ այդ իրավունքը կգործի անկախ այն հանգամանքից՝ պայմանագրի մեջ նշված է, թե ոչ: Պետք է նշել, որ պայմանագրում այդ իրավունքը ներառելը ֆինանսական կազմակերպության պարտականությունն

---

¹ See Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102/EEC, հոդված 16 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:133:0066:0092:EN:PDF>):

է, այլ ոչ սպառողինը, քանի որ նախ՝ այդ պայմանագրերը, որպես կանոն, կազմվում են տիպային ձևերով բանկերի և այլ ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից, և երկրորդ՝ այդպիսի պարտականություն նախատեսված է ««Բանկի և ավանդատուի, կրեդիտավորողի և սպառողի հաղորդակցման կարգը, պայմանները, ձևերը և նվազագույն պահանջները» կանոնակարգ 8/05-ը հաստատելու մասին» ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 28.07.2009 թ. թիվ 229-Լ որոշման՝ Հավելվածի (այսուհետ՝ նաև Կանոնակարգ 8/05) 11-րդ կետով:

Սպառողական վարկը վաղաժամկետ վճարելու և դրա արդյունքում կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը նվազեցնելու իրավունքի կիրառումը չի կարող հանգեցնել որևէ պատասխանատվության միջոցի կիրառման, և այդպիսի միջոցի կիրառման նախատեսումը պայմանագրում առոչինչ է:

Սպառողական վարկի՝ ժամկետից շուտ վճարելու թերևս ամենակարևոր առավելությունը կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի նվազեցումն է: Ընդ որում, Օրենքը սահմանում է, որ կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը պետք է նվազեցվի ամբողջությամբ, կատարված վճարմանը համամասնորեն՝ առանց որևէ փոխհատուցման: Դրան հակառակ՝ «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքը թույլ է տալիս կրեդիտավորողին ստանալ օրենքով նախատեսված չափով փոխհատուցում վարկի վաղաժամկետ մարման դեպքում¹: 2008/48/EC ԵՄ դիրեկտիվի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ նախադասությունը նշում է, որ վարկի վաղաժամկետ վճարման դեպքերում կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը պետք է նվազեցվի, ընդ որում, պետք է նվազեցվեն տոկոսը և այլ վճարումները վարկի մնացած ժամանակահատվածին համապատասխան: Նույն հոդվածի 2-րդ մասը նշում է, որ վարկի վաղաժամկետ մարման դեպքում կրեդիտավորողը պետք է իրավունք

---

¹ Տե՛ս ««Բանկի և ավանդատուի, կրեդիտավորողի և սպառողի հաղորդակցման կարգը, պայմանները, ձևերը և նվազագույն պահանջները» կանոնակարգ 8/05-ը հաստատելու մասին» ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 28.07.2009 թ. թիվ 229-Ն որոշում, ՀՀԳՏ 2009.10.01/27(345), հոդ. 311, ընդունված 28.07.2009 թ., ուժի մեջ մտած՝ 01.11.2009 թ.:

² Տե՛ս «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքի 13-րդ հոդված, ՀՀԳՏ 2017.11.22/69(1344) ընդունված 25.10.2017թ., ուժի մեջ մտած՝ 22.05.2018:

ունենա արդարացի և օբյեկտիվորեն հիմնավոր փոխհատուցման այն վնասների համար, որոնք կապված են վարկի վաղաժամկետ վճարման հետ և վճարվում են հաստատուն տոկոսադրույքով վարկի համար: Այդ փոխհատուցումը չպետք է գերազանցի վաղաժամկետ վճարված գումարի 1%-ը, եթե վարկի վաղաժամկետ վճարման և նախապես համաձայնեցված վարկի վճարման վերջնաժամկետի միջև ընկած ժամանակահատվածը մեկ տարուց ավելի է, իսկ եթե այդ ժամկետը մեկ տարուց պակաս է, ապա փոխհատուցումը չպետք է գերազանցի վաղաժամկետ վճարված գումարի 0.5%-ը: Այս ամենին հակառակ «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքը չի նախատեսել որևէ փոխհատուցում և սպառողներին հնարավորություն է տվել առանց որևէ բացասական հետևանքի ժամկետից շուտ վճարելու վարկը:

Իսկ ի՞նչ է ներառում վաղաժամկետ մարման դեպքում նվազեցման ենթակա կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը: Օրենքը սահմանում է, որ կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը բոլոր տոկոսներն ու այլ վճարումներն են, որոնք սպառողը պարտավոր է վճարել (կատարել) կրեդիտավորման համար: Այլ կերպ ասած՝ կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը այն բոլոր վճարումներն են, որ վարկառուն կատարում է վարկի գումարը ստանալու համար: Օրենքը նաև օգտագործում է տարեկան փաստացի տոկոսադրույք եզրույթը (Annual Percentage Rate կամ APR), որը հենց սպառողի կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսն է՝ արտահայտված տրամադրված կրեդիտի տարեկան տոկոսով: «Տարեկան փաստացի տոկոսադրույքի հաշվարկման բացատրություններ և օրինակներ» ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 16.12.2008 թ. Կանոնակարգ 8/01-ը հաստատելու մասին» թիվ 33-Ն որոշմամբ¹ հաստատված Կանոնակարգ 8/01-ի (այսուհետ՝ Կանոնակարգ 8/01) 2.3-րդ կետը սահմանում է, որ կրեդիտավորման ընդհանուր ծախս են համարվում բոլոր տոկոսագումարներն ու այլ վճարումները, որոնք սպառողը պարտավոր է վճա-

---

¹ Տե՛ս «Տարեկան փաստացի տոկոսադրույքի հաշվարկման բացատրություններ և օրինակներ» կանոնակարգ 8/01-ը հաստատելու մասին» ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 16.12.2008 թ. թիվ 363-Ն որոշում, ՀՀԳՏ 2009.01.15/2(320), հոդ. 8, ընդունված 16.12.2008 թ., ուժի մեջ մտած՝ 24.01.2009 թ.:

րել (կատարել) կրեդիտավորման (կրեդիտի ստացման և գործողության ընթացքում) համար: Կանոնակարգ 8/01-ի 4-րդ կետի համաձայն կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսերի և, հետևաբար, տարեկան փաստացի տոկոսադրույքի հաշվարկի մեջ ներառվող **այլ վճարումները** ներառում են սպառողի կողմից կրեդիտավորման համար պարտադիր կատարման ենթակա հետևյալ վճարները (դրանց առկայության դեպքում)

1) կրեդիտի ձևակերպման վճարը,

2) նախկինում ստացված կրեդիտի ժամկետանց մարումներ ունենալու դեպքում տվյալ կրեդիտավորողից նոր կրեդիտի ձևակերպման վճարը,

3) կրեդիտավորման փաստաթղթերի պատրաստման վճարը,

4) կրեդիտի սպասարկման վճարը,

5) գրավի ձևակերպման համար վճարը,

6) կազմակերպություններին, միություններին կամ այլ խմբերին անդամակցելու կամ բաժանորդագրվելու համար նախատեսված վճարները, եթե կրեդիտավորողը այդ կազմակերպությունների, միությունների կամ այլ խմբերի հիմնադիրն է կամ մասնակիցը, և կրեդիտի պայմանները կախված են նման անդամակցումից կամ բաժանորդագրումից,

7) ապահովագրության, գնահատման և այլ օժանդակ ծառայությունների դիմաց կատարվող վճարները, եթե այդ ծառայություններից օգտվելը կրեդիտավորման պայմանագիրը կնքելու կամ գովազդվող տարեկան փաստացի տոկոսադրույքը ստանալու նախապայման է և այդ ծառայությունների շահառուն կրեդիտավորողն է կամ կրեդիտավորողը սահմանում է այն անձանց շրջանակը, որոնց հետ սպառողն իրավունք ունի կնքել օժանդակ ծառայությունների մատուցման պայմանագրեր,

8) կրեդիտավորման հետ կապված այլ վճարները, որոնք սպառողը պարտավոր է կատարել կրեդիտավորման համար՝ բացառությամբ Օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված սպառողի կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ չներառվող վճարների:

Իսկ Օրենքի 15-րդ հոդվածը սահմանում է այն վճարումների ցանկը, որոնք չեն ներառվում կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ: Դրանք հիմնականում այն վճարումներն են, որ անձը կատարում է սեփական ցանկությամբ կամ իր գործողությունների արդյուն-

քում, օրինակ՝ պարտավորության ոչ պատշաճ կատարման արդյունքում հաշվարկված տուժանքը կամ սեփական ցանկությամբ ապահովագրությունը և այլն:

Ամփոփելով կարելի է նշել, որ կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ ներառվում են ինչպես կրեդիտավորողին վճարվող (տոկոս, վարկի սպասարկման վճար և այլն), այնպես էլ երրորդ անձանց վճարվող (ապահովագրավճար, գնահատման ծառայության վճար և այլն) այն բոլոր վճարումները, որոնք սպառողը պարտավոր է վճարել վարկ ստանալու համար: Այստեղ կարևոր է այն հանգամանքը, որ սպառողը պետք է պարտավոր լինի կատարել այդ վճարները, այլ ոչ իրավունք ունենա: Օրինակ՝ անձը իրավունք ունի հասարակ գրավոր ձևով կնքվող վարկային պայմանագրի կնքումը պահանջել նոտարական կարգով կնքել, որի դեպքում կառաջանան ծախսեր, որը, սակայն, չի մտնի կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ և ենթակա չի լինի նվազեցման, քանի որ դա կատարվել էր սպառողի պահանջով, և վերջինս պարտավոր չէր կրել այդ ծախսերը:

Սահմանելով կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ ընդգրկվող վճարումների շրջանակը՝ անհրաժեշտ է հասկանալ, թե ինչպես պետք է կատարվի վարկի վաղաժամկետ վճարման դեպքում կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի նվազեցումը: Նախ քննարկենք այն վճարների տեսակները, որոնք մտնում են կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ, սակայն վճարվում են ոչ թե վարկատուին, այլ երրորդ անձանց: Սովորաբար այդ վճարներն են ապահովագրության համար վճարվող ապահովագրավճարները, գույքի գնահատման համար վճարվող վճարները, գրավի ձևակերպման (նոտարական վավերացում) և գրավի իրավունքի պետական գրանցման համար վճարվող գումարները, ինչպես նաև կազմակերպությունների կամ այլ խմբերի անդամակցության վճարները: Ներկայիս կարգավորմամբ այդ բոլոր վճարները նույնպես պետք է նվազեցվեն վարկի վաղաժամկետ մարման դեպքում, և չկա որևէ բացառություն: Սակայն այդ վճարների նվազեցվելը առաջ է բերում մի շարք խնդիրներ և ինքնին տրամաբանական չէ: Մասնավորապես բոլոր այս դեպքերում բանկը կրում է վնասներ և փաստացի պետք է հատուցի այն գումարները, որոնք ինքը չի ստացել, այլ ստացել են երրորդ անձինք: Կարող են լինել իրավիճակներ, երբ բանկը հաճախորդի հետ պայմանագիր կնքելու արդյունքում միայն վնաս կրի: Օրինակ՝ բոլոր

այն դեպքերում, երբ սպառողը վարկը վաղաժամկետ ամբողջությամբ մարի շատ կարճ ժամանակամիջոցում և վճարի բանկին ավելի քիչ գումար որպես տոկոս, քան պետք է հետ ստանա որպես երրորդ անձին (օրինակ նոտարին վճարված պայմանագրի վավերացման համար վճարված գումարը) կատարված վճարի նվազեցում, ապա բանկը կրում է վնաս: Այսպիսի իրավակարգավորումը հակասում է ազատ շուկայական հարաբերությունների սկզբունքին, քանի որ բանկը զբաղվում է ձեռնարկատիրական գործունեությամբ և չի կարող իր իրավաչափ գործողությունների արդյունքում վարկ տալով կրել վնաս: Նման կարգավորումից խուսափելու համար ՀՀ կենտրոնական բանկը կազմել է նախագիծ «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասի փոփոխության վերաբերյալ, որի համաձայն՝ չեն նվազեցվում կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ ներառվող այն վճարները, **որոնք չեն վճարվել անմիջապես կրեդիտավորողին (իրավունքի գրանցման վճարներ, նոտարին վճարվող վճարներ, պետական տուրք և այլն), և այն վճարները, որոնք, անկախ կրեդիտ տրամադրելու փաստից, կատարվել են անմիջապես կրեդիտավորողին**¹: Այսինքն՝ այս նախագծով բոլոր այն վճարները, որոնք չեն տրվում բանկին, չեն նվազեցվում վաղաժամկետ մարման դեպքում: Չեն նվազեցվում նաև այն վճարները, որոնք, անկախ կրեդիտ տրամադրելու փաստից, կատարվել են անմիջապես կրեդիտավորողին, օրինակ՝ հաճախորդ ունի հաշիվ բանկում, և բանկի կողմից տրվել է վճարային քարտ, որի համար վճարում է սպասարկման վճար, այնուհետև դիմում է բանկին այդ վճարային քարտին վարկային գիծ տրամադրելու խնդրանքով, որը բավարարվում է, արդյունքում վաղաժամկետ վճարման դեպքում բանկը չի նվազեցնի հաճախորդի վճարային քարտի սպասարկման վճարը, քանի որ դա գանձվում էր՝ անկախ կրեդիտ տրամադրելուց:

Կրեդիտավորողին վճարվող վճարների նվազեցման համար պետք է տարանջատենք երկու դեպք. 1. երբ վարկառուն ժամկետից շուտ վճարում է ամբողջ վարկը, 2. երբ վարկառուն ժամկետից շուտ վճարում է վարկի գումարի մի մասը: Խնդիրը բավական դյուրին է վարկի ամբողջական վաղաժամկետ մարման դեպքում: Այդ դեպքում

---

¹ Տե՛ս <https://www.e-draft.am/projects/408/about> :

վարկատուն պետք է հաշվարկի, թե ամբողջական վճարումը ինչպիսի համամասնություն ունի վարկի ամբողջ գումարի հետ, և այդ չափով նվազեցնի կրեդիտավորման բոլոր ծախսերը: Օրինակ՝ վարկի ամբողջական մարմանը մնացել է վճարելու վարկի գումարի 30%-ը, և վարկատուն միանվագ վճարում է այդ 30% վարկը, այդ դեպքում նախապես վարկառուի վճարած հաստատուն ծախսերից պետք է հաշվարկվի 30 %-ը և վերադարձվի սպառողին, իսկ եթե վճարը պարբերական է, ապա վարկի ամբողջական մարումին հաջորդող ժամանակահատվածի պարբերական վճարները չեն վճարվի, որոնք էլ կհանդիսանան սպառողի կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի նվազեցումները:

Քննարկենք այն դեպքը, երբ վարկատուն վճարում է վարկը ժամկետից շուտ, սակայն վճարում է ոչ ամբողջությամբ, այլ մասնակի: Այստեղ նախնառաջ պետք է քննարկվի, թե ինչ վճարումների մարմանը պետք է ուղղվի վարկառուի մասնակի վաղաժամկետ վճարման գումարը, որից էլ կախված է, թե ինչպես պետք է նվազեցվի կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը: Այստեղ կա երեք տարբերակ՝ կապված վարկի հիմնական (մայր) գումարի վճարման հետ.

1. ավել վճարված գումարը ուղղվում է առաջիկա հերթական մարումներին՝ թողնելով կրեդիտի մարման ժամկետը անփոփոխ,

2. ավել վճարված գումարի հաշվին համամասնորեն նվազեցվում են բոլոր հերթական մարումները՝ թողնելով կրեդիտի մարման ժամկետը անփոփոխ,

3. ավել վճարված գումարը ուղղվում է վարկի վերջին ամիսների վճարումների նվազեցմանը՝ նվազեցնելով վարկի մարման ժամկետը և առաջիկա հերթական ամսական վճարումների չափը թողնելով անփոփոխ:

«Սպառողական կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքը չի պատասխանում այս հարցին, թե ինչպես պետք է կատարվի վաղաժամկետ վճարումը: Այս հարցին անդրադարձ կա «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքում, որի 13-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետը նախատեսում է, որ վարկատուն է ընտրում վերը նշված 2-րդ և 3-րդ կետերից որևէ մեկը, սակայն անդրադարձ չկա 1-ին կետին:

Այս կապակցությամբ մեր կողմից հարցում է կատարվել ՀՀ-ում գործող բոլոր առևտրային բանկերին՝ պարզելու համար գործող գոր-

ծարար շրջանառության սովորույթը: Հարցումը պարունակել է հետևյալ հարցերը.

1. ինչ սկզբունքով է իրականացվում բանկում գործող սպառողական վարկերի վաղաժամկետ մասնակի մարումը վարկի հիմնական (մայր) գումարի մասով,

2. կախված վարկի հիմնական (մայր) գումարի վաղաժամկետ մասնակի մարման մեխանիզմից՝ ինչպես են իրականացվում վարկի ամսական սպասարկման վարձի նվազեցումներ,

3. ինչպես է իրականացվում կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ ներառվող այլ վճարների համամասնորեն նվազեցումը վարկի մասնակի վաղաժամկետ վճարման դեպքում (օրինակ՝ վարկի ձևակերպման վճար և այլն):

Պատասխան է ստացվել 12 բանկերից, որոնց պատասխանները ամփոփելով՝ հանգում ենք հետևյալին. գրեթե բոլոր բանկերը չեն վերադարձնում հաստատուն վճարները, որոնց հաշվարկը կախված չէ վարկի մնացորդի հետ: Բանկերը չեն վերադարձնում նաև այլ անձանց տրված վճարները: Իսկ թե ինչպես է ուղղվում վարկի մասնակի մարումը վարկի գումարի նվազեցմանը, ապա պետք է նշել, որ բանկերը հիմնականում նշում են, որ եթե չկա առանձին հանձնարարական, ապա կատարվում է վարկի հիմնական (մայր) գումարի առաջիկա հերթական վճարումների մարում:

Մեր կարծիքով նույնպես՝ վարկի վաղաժամկետ մասնակի մարման գումարը պետք է ուղղվի վարկի առաջիկա հերթական մասի (մասերի) վճարմանը: Կարծում ենք, որ այս դեպքում հենց պարտավորության մասի կատարումն է, որ վարկառուն կատարում է ժամկետից շուտ, քանի որ ամբողջ պարտավորությունը բաղկացած է այդ մասերի հանրագումարից: Այսինքն՝ եթե առկա չէ վարկառուի կոնկրետ հանձնարարականը՝ իր վաղաժամկետ վճարումը որևէ ամսի վճարմանը ուղղելու, ապա պետք է կատարվեն վարկի հիմնական գումարի առաջիկա մասերի նվազեցումներ այն չափով, որքան որ կբավարարի վաղաժամկետ վճարումը: Օրինակ՝ վարկառուն ունի 1.000.000 դրամի վարկ և պարտավորվել է ամսական վճարել 100.000 ՀՀ դրամ մարտ ամսից մինչև դեկտեմբեր ամիսը: Եթե մարտին վճարվելիք 100.000 ՀՀ դրամի փոխարեն վարկառուն վճարում է 300.000 ՀՀ դրամ, ապա պետք է վճարված համարել վարկի հիմնական (մայր) գումարի մարտ, ապրիլ և մայիս ամիսների վարկի հիմ-

նական (մայր) գումարի հերթական վճարումները, իսկ հունիս ամսից նորից կվերականգնվեն վարկի հիմնական գումարի հերթական վճարումները 100.000-ական դրամի չափով:

Այս դեպքում ինչպե՞ս պետք է կատարվի կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի նվազեցումը: Նախ պետք է նշել, որ տոկոսի հաշվարկը ՀՀ բոլոր բանկերում և վարկային կազմակերպություններում կատարվում է օրական կտրվածքով, այսինքն՝ տոկոսը միշտ հաշվարկվում է վարկի մնացորդի վրա, և անկախ այն հանգամանքից, թե ինչպես կուղղվի վարկի վաղաժամկետ մարումը վերը նշված երեք տարբերակներից մեկով, տոկոսի հաշվարկը կատարվում է նույն ձևով և նվազեցվում է նույն չափով: Այսինքն՝ եթե վերը բերված օրինակում մարտ ամսին վարկառուն վճարում է 300.000 ՀՀ դրամ 100.000-ի փոխարեն, ապա վճարման օրվանից սկսած՝ տոկոսները պետք է հաշվարկվեն 700.000 ՀՀ դրամի նկատմամբ: Օրենքը չի տրամադրում համամասնորեն նվազեցման բանաձև կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ մտնող տոկոսից տարբերվող այլ վճարումների համար: Համամասնորեն բառը ինքնին ենթադրում է, որ սպասարկման վարձի նվազեցումը պետք է լինի այնպիսի հարաբերակցությամբ, ինչպիսի հարաբերակցությամբ նվազել է վարկի գումարը վարկառուի կողմից վաղաժամկետ վճարելու պայմաններում: «Համամասնորեն» բառը հայերենում նշանակում է «համամասն կերպով», իսկ «համամասն» բառը՝ «մասերի համապատասխանություն՝ համաչափություն ունեցող, համաչափ»¹: Այսինքն՝ այն պահից սկսած, երբ վարկառուն վճարել է վարկի գումարը ժամկետից շուտ, պետք է գործի այն տրամաբանությունը, որ վարկի հիմնական գումարը եղել է այդքանով քիչ: Ընդ որում, այդ տրամաբանության կիրառումը պետք է տարածել միայն վարկային պարտավորության **հետագա ժամանակահատվածի** վրա՝ սկսած վաղաժամկետ մարումը կատարելու պահից մինչև վարկային պայմանագրով նախատեսված ժամկետի ավարտը, քանի որ մինչ այդ պահը վարկառուն բանկից կամ վարկային կազմակերպությունից վերցրած է եղել այլ գումար, իսկ այդ պահից սկսած՝ կատարել է որոշակի վաղաժամկետ մարումներ, իսկ նման պարագայում Օրենքի ուժով փոխվում են վար-

---

¹ Տե՛ս Է. Բ. Աղայան, «Արդի հայերենի բացատրական բառարան», «Հայաստան» հրատ., Երևան, 1976, էջ 802:

կառուի կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսը և վարկի տարեկան փաստացի տոկոսադրույքը: Այլ կերպ ասած՝ վարկի ամսական սպասարկման վճարի համամասնորեն նվազեցումը նշանակում է գտնել, թե ինչ տեսակարար կշիռ ունի վարկի վաղաժամկետ վճարման չափը վարկի սկզբնական գումարի նկատմամբ, և այդ չափի հարաբերակցությամբ նվազեցնել ամսական սպասարկման վճարը՝ սկսած վաղաժամկետ մարում կատարելու պահից՝ հետագա ժամանակահատվածի համար: Ընդ որում, կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի համամասնորեն նվազեցումը պետք է գործի վարկային պարտավորության վաղաժամկետ մարում կատարելու պահից մինչև այնքան ժամանակ, որքան կրեդիտը համարվում է այդ չափով վաղաժամկետ մարված, իսկ եթե, օրինակ, պայմանագրով սահմանված հերթական մասի մարման օրը վարկառուն չի վճարում որևէ գումար կամ վճարում է ավելի քիչ, քան սկզբնապես պայմանագիրը կնքելիս նախատեսված է եղել, ապա այդ դեպքում հաճախորդի վաղաժամկետ մարած գումարը հաշվվում է որպես այդ հերթական մարման գումար, և այդ պահից սկսած՝ վարկը չի համարվում վաղաժամկետ մարված համապատասխան չափով, և ամսական սպասարկման վճարը նորից համամասնորեն բարձրանում է: Այս ամենը եթե կիրառենք վերը բերված օրինակում՝ սահմանելով ամսական սպասարկման վարձ 10.000 ՀՀ դրամի չափով, կստանանք հետևյալ պատկերը. օրինակ՝ մարտ ամսին վարկառուն պետք է վճարի 100.000 դրամ վարկի հիմնական գումար և 10.000 ՀՀ դրամ ամսական սպասարկման վարձ և կատարում է վճարում 310.000 ՀՀ դրամի չափով, ստացվում է՝ վարկառուն հաջորդ հերթական վճարման ժամանակ ունի ընդհանուր ավել վճարած 200.000 ՀՀ դրամի չափով գումար, համամասնորեն նվազեցումը նշանակում է, որ հետագա ժամանակահատվածի համար ամսական սպասարկման վարձը պետք է այն հարաբերակցությամբ նվազեցվի, որքան որ 200.000-ի հարաբերակցությունն է սկզբնական վարկի գումարին՝ 1.000.000 ՀՀ դրամին: Բանաձևով արտահայտելով՝ կստանանք հետևյալ պատկերը.

$$E = (L - K) * i$$

որտեղ՝ E – փաստացի վճարման ենթակա սպասարկման վճար,
 L – վարկի հիմնական գումար (օրինակում՝ 1,000,000 ՀՀ դրամ),
 K – ընդհանուր վաղաժամկետ մարումների հանրագումար (օրինակում՝ 200.000 ՀՀ դրամ),

i – պայմանագրով սահմանված ամսական սպասարկման վճարի հարաբերակցությունը վարկի հիմնական (մայր) գումարի նկատմամբ (օրինակում՝ 1%):

Արդյունքում այս օրինակում հերթական հաջորդ ամսին՝ ապրիլին, վարկառուն պետք է վճարի 8.000 ՀՀ դրամ ամսական սպասարկման վճար:

Ամփոփելով վերը նշվածը՝ կարծում ենք, որ այս ոլորտում առկա է օրենքի միատեսակ կիրառության ապահովման անհրաժեշտություն, քանի որ սպառողական վարկի վաղաժամկետ մարման դեպքում բանկերի և այլ վարկային կազմակերպությունների կողմից կիրառվող կարգավորումը գրեթե բոլոր դեպքերում տարբերվում է միմյանցից: Այս պայմաններում անհրաժեշտ են որոշակի օրենսդրական փոփոխություններ և միատեսակ դատական պրակտիկայի ձևավորում:

ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДОСРОЧНОГО ПОГАШЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО КРЕДИТА В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ

Рафик Григорян

*Ассистент кафедры гражданского права ЕГУ,
кандидат юридических наук*

Потребительский кредит широко распространен в Армении. Досрочное погашение кредита является одним из самых важных прав потребителей. Несмотря на то, что наш закон дает потребителям право на досрочное погашение, есть много вопросов, которые остаются невыясненными, что дает банкам возможность произвольно применять закон. В статье рассматривается, как кредитор должен располагать досрочно выплаченными деньгами, как уменьшать конкретные виды оплат, которые включаются в полную стоимость потребительского кредита, и какие пробелы есть в законодательстве Армении в этой сфере.

THE LEGAL PROBLEMS OF EARLY REPAYMENT OF CONSUMER CREDITS IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

Rafik Grigoryan

Assistant at the YSU Chair of Civil Law,

Candidate of Legal Sciences

The consumer credit is widespread in Armenia. The early repayment of the credit is one of the most important rights of consumers. Though our legislation has given the right of early repayment to consumers but there are many issues that remain unclear which gives the banks the opportunity to construe the law arbitrarily. The author discusses how should the creditor replace the early repayed money, how to reduce the certain types of payments which are included in the total cost of the credit and what gaps have the legislation of Armenia in this sphere.

Բանալի բառեր - սպառողական վարկ, վաղաժամկետ մարում, կրե-
դիտավորման ընդհանուր ծախս

Ключевые слова: потребительский кредит, досрочное погашение,
полная стоимость потребительского кредита

Key words: consumer credit, early repayment, total cost of the credit